

Undervisnings- materiale

Ungdomsuddannelser

Arkitektur og design
på Kunsten

Foto © af Lisette Hedegaard

Kunsten

Om undervisningsmaterialet

Dette er et undervisningsmateriale om arkitektur og design på Kunsten.

Undervisningsmaterialet tager udgangspunkt i tematikker fra Kunstens arkitektur, og tilbyder en kreativ, æstetisk og sanselig tilgang til at se på, forstå og arbejde med arkitektur og design på Kunsten.

Undervisningsmaterialet kan bruges før, under og efter et besøg på museet og indeholder:

- Introduktion til underviseren: Kunstens arkitektur
- Introduktion til underviseren: Alvar Aalto

Dertil kommer nogle opgaver, der på forskellige vis rammesætter Kunstens arkitektur, med et tværfagligt fokus. Til hver opgave følger der en introducerende tekst.

- Fem opgaver til eleverne:
 - Opgave 1: Modernisme
 - Opgave 2: Gesamtkunstwerk
 - Opgave 3: Lyset
 - Opgave 4: Natur
 - Opgave 5: Perspektiv

Materialet er bygget op uden en bærende kronologi, der gør det muligt både at bruge enkelte elementer, eller at bruge det som et samlet undervisningsforløb.

På Kunstens hjemmeside kan du finde et diasshow med de vigtigste arkitektur- og designelementer i bygningen.

Rigtig god fornøjelse!

Undervisningsmaterialet er lavet af Kunstens formidlingsafdeling. Har du spørgsmål til materialet eller bug for inspiration til arbejdet med kunste og design på Kunsten, kan du kontakte Anne Bay Davidsen, abd@kunsten.dk.

Book et dialogbaseret forløb til din klasse på www.kunsten.dk

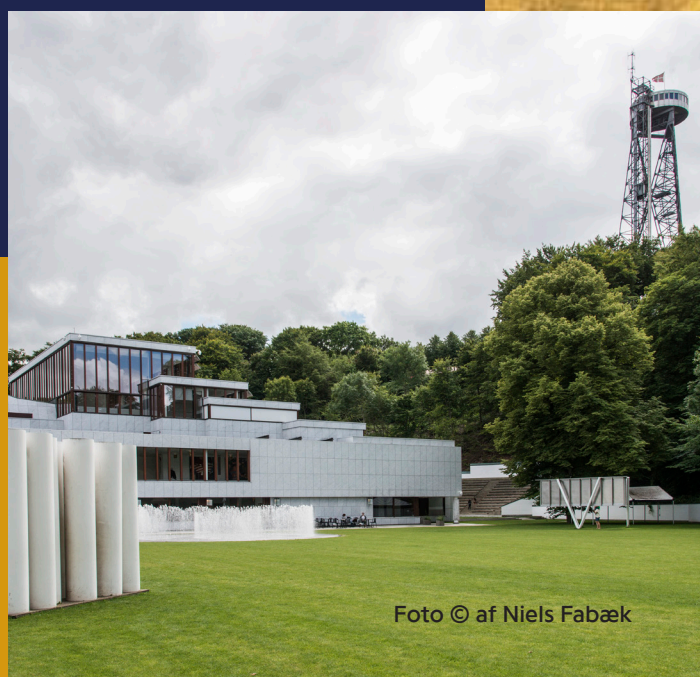

Foto © af Niels Fabæk

Til underviseren

Hvorfor er det vigtigt at unge lærer om arkitektur og design?

Det er betydningsfyldt, at unge lærer om arkitektur og design. Unge er omgivet af arkitektur og design i deres dagligdag. På samme måde som vi mennesker kan formgive verden på, påvirker verden og omgivelserne også menneskers humør, handlinger og aktiviteter. Derfor er det vigtigt, at unge bliver i stand til at forholde sig til arkitektur og design på en iagttagende, analyserende og kreativ måde.

Læring og indlæring

Undervisningsmaterialet er ikke baseret på udenadslære, men på et ønske om at ville facilitere viden som eleverne ikke bare kan huske, men også kan forstå og derfor bruge i andre kontekster. Når et undervisningsforløb bliver kombineret med et besøg på museet, giver det anledning til at koble det teoretiske med noget konkret og samtidig giver det eleverne mulighed for at se den tilegnede viden på tværs af sammenhænge og over tid.

Videre læsning

Læs mere om unges møde med arkitektur, og bliv inspireret i det kreative arbejde med kunst og arkitektur:

Grundbog i kunst og arkitektur - i kunstens rum, Jørgen Holdt Eriksen, Sophie Holm Strøm og Henrik Oxvig, 2013

Book et besøg på Kunsten

Du og din klasse kan besøge Kunsten på egen hånd med dette materiale, men du kan også booke et dialogbaseret forløb om arkitektur på kunstens hjemmeside: www.kunsten.dk. Du er også altid velkommen til at kontakte museet, hvis du har brug for hjælp til at bestille det forløb, der passer til netop dig og din klasse.

Arkitekturfolder

På Kunsten kan du finde en arkitekturfolder, der sætter fokus på detaljer i Kunstens arkitektur og design. Den er du velkommen til at bruge sammen med din klasse.

Arkitektur har den fordel, at det kan vinkles forskelligt inden for forskellige fag og derfor bruges som et tværfagligt emne i undervisningen. Øvelserne kan eksempelvis laves i et tværfagligt projekt mellem billedkunst og matematik. I matematik kan der arbejdes med geometri, skala og målestok, espansiva: det additive system, logaritmiske spiraler eller fibonacci tal.

Foto © af Rasmus Hjortshøj

Kunstens arkitektur

Det er ikke alle Kunstens besøgende, der kommer for at se de mange og skiftende udstillinger. Flere kommer for at se den verdensberømte arkitektur. Huset er opført i perioden 1966-1972 og tegnet af den finske arkitekt Alvar Aalto (1898-1976), hans hustru Elissa Aalto (1922-1994) og den danske arkitekt Jean-Jacques Barué (1923-2010). Bygningen blev fredet i 1995 og blev renoveret og udbygget i 2016.

Bygningen er et eksempel på arkitekturgenren *modernisme* og er en del af en nordisk designtradition. Modernismen bygger videre på genren *funktionalisme*, som betyder, at det er funktionen, altså hvordan bygningen skal bruges, der bestemmer formen. *Modernismen* er mere naturlig og blød i sit udtryk end *funktionalismen*, der var meget inspireret af maskiner og teknologi. Den nordiske designtradition er kendetegnet ved, at der er et tydeligt samspil mellem bygningen og naturen.

Sammenspillet mellem møbler, arkitektur og natur er særligt vigtigt på Kunsten. Mange af de møbler og lamper, der findes i bygningen, er tegnet specielt til Kunsten. Når en bygning på den måde bliver tænkt og designet som en helhed, kaldes det et *gesamtkunstwerk*.

Bygningen er kendt for sit specielle lysindfald. I både arkitekturen og lamperne ønskede arkitekterne at skabe den perfekte kombination af naturligt og elektrisk lys uden at lyskilden var direkte synlig. UV-strålerne i direkte sollys blegger pigmenterne i malerier og tegninger, og arkitekterne var derfor nødt til at designe konkave lyskasser, der brød lyset og ledte det indirekte ind på Kunsten. Lyset havde så stor betydning i designet af Kunsten, at mange af udstillings-salene er navngivet efter den type lys, der er i rummet.

Bygningen stammer fra den periode i Alvar Aaltos karriere, man betegner som *den hvide periode*. I denne periode var han inspireret af antik græsk arkitektur.

Bygningen har derfor detaljer som amfiteaterer, søjler og hvid marmor, som både findes inde og ude på museet.

På øverste niveau er der en foyer, en museumsbutik, et bibliotek samt to åbne udstillingsområder og to udstillingssale. På det nederste niveau med skulpturparken er der café, en udstillingssal, et auditorium, et værksted samt en administration.

Alvar Aalto (1898-1976)

Alvar Aalto (født Hugo Alvar Henrik Aalto) var en finsk arkitekt og designer. Hans arbejde breder sig over arkitektur, møbler, lamper, tekstiler og glasartikler. Aalto var bare ni år, da det gik op for ham, at han skulle være arkitekt. Han tegnede sit første hus i 1910, et parcelhus i to etager, da han var blot 12 år gammel. Den første realiserede bygning fra Aaltos hånd var hans forældres hus i Alajärvi, Finland. Det tegnede Aalto i 1918 som 20-årig, mens han stadig var studerende.

I 1923 åbnede han sin første tegnestue i en et-værelses lejlighed under navnet Alvar Aalto, Arkitekt og Monomental Kunstner.

Flere danske arkitekter har været ansat under Alvar Aalto - blandt andet Jørn Utzon (1918-2008), som i 1946 var tilknyttet tegnestuen.

I 1924 giftede Aalto sig med sin arkitektuddannede assistent Aino Marsio, med en sjov bemærkning om, at han skyldte hende så mange penge i ikke-udbetalt løn, at det var den eneste løsning. Aino komplementerede ham perfekt, for modsat Aalto var hun praktisk anlagt og i stand til at moderere nogle af hans mere fantasifulde indspark.

Tre år efter Ainos død giftede han sig med en anden assistent, den nyuddannede Elisa Kaisa Mäkinieni (Elissa) og det er blandt andet sammen med hende, han har tegnet Kunsten.

For at forstå Aaltos arkitektur skal man også forstå landskabet og kulturen i hans hjemland, Finland. I Finland er der mere end 190.000 skovsøer og naturen fylder derfor også meget i Aaltos værker. I naturen er intet helt ens - og det var en af de ting, der virkelig inspirerede ham.

Den biologiske tilgang til arkitekturen er noget af det Aalto er kendt for.

"God created paper for the purpose of drawing architecture on it. Everything else is, at least for me, an abuse of paper" - Alvar Aalto.

Foto © Kunsten

Opgave 1: Modernisme

Kunsten er et eksempel på *modernistisk* arkitektur. I arkitekturen betegner *modernismen* en international arkitekturretning, der fortrinsvist dateres til 1940-60'erne. Selvom *modernismen* var størst i USA, bredte den sig også internationalt, og den finske arkitekt Alvar Aalto bliver, i denne sammenhæng, ofte nævnt som en af nøglepersonerne.

Modernismen har et ideal om enkel, klar og rationel formgivning. En streng geometrisk *purisme* hvor "less is more".

Ligesom *funktionalismen* stræber *modernismen* efter at skabe et udtryk, der afspejler det moderne industrielle samfund, og dette kommer blandt andet til udtryk i brugen af nye byggematerialer som stål, glas og beton. I forhold til *funktionalismens* mere sociale fokus, har *modernismen* mere fokus på det formelle formsprog.

Før besøget

1. På klassen: Præsenter en kort historisk rammesætning. Hvordan placerer modernismen sig i forhold til andre ismer, og i forhold til modernismen i litteratur og billedkunst.
2. Find inspiration: Kig på nettet og i bøger efter eksempler på modernistisk arkitektur. Hvad kendetegner modernistisk arkitektur?

På Kunsten

1. Observer: Gå en tur i og omkring museet og kig grundigt på arkitekturen. Måske får du øje på nye detaljer?
2. Walk and talk: Snak med hinanden om, hvorfor Kunsten bliver beskrevet som en modernistisk bygning. Husk, form, materialer og brug.

Efter besøget

(Laves i grupper af 2-3 personer)

1. Vælg udgangspunkt: Vælg et af de tre scenarier som udgangspunkt:
 - a. En folkeskole står uden tag over hovedet
 - b. En koncertsal skal flytte til større lokaler
 - c. Der skal bygges en stor svømmehal
2. Overvej: Diskuter i gruppen, hvilke funktioner og behov, der skal dækkes i det valgte scenarie.
3. Arkitekt for en dag: Design og tegn jeres forslag til en modernistisk bygning, som ville kunne huse det valgte scenarie og dække deres behov.
4. Argumenter: Begrund jeres valg i designprocessen.
5. Præsenter: Afslutningsvis præsenteres projekterne på klassen.

Foto © af Rasmus Hjortshøj

Opgave 2: Gesamtkunstwerk

Den finske arkitekt Alvar Aalto er blandt andet verdenskendt for sin insisteren på at se arkitektur som en helhed. I hans øjne handlede arkitekturen ikke bare om at skabe en bygningsmæssig ramme, men også om indholdet, og han designede derfor ofte både lamper og møbler specielt til sine bygninger. Det gør sig også gældende på Kunsten, hvor langt de fleste møbler og lyskonstruktioner er tegnet særligt til museet.

Aaltos tilgang til arkitekturen betegnes ofte som et gesamtkunstwerk, der direkte oversat betyder "total work of art" (et samlet kunstværk).

"Mine møbler er sjældent, hvis nogensinde, resultatet af professionelt designarbejde. Næste uden undtagelse har jeg skabt dem som en del af en arkitektonisk helhed", som Aalto selv udtrykte det.

Før besøget

1. Vælg: Aalto er ikke den eneste, der har arbejdet med ideen om gesamtkunstverket. Flere store navne har beskæftiget sig med begrebet inden for forskellige genrer. Vælg et af de fire cases:
 - a. Komponisten Richard Wagner (1813-1883)
 - b. Arkitekten Frank Lloyd Wright (1867-1959)
 - c. Kunstneren Michelangelo (1475-1564)
 - d. Kunstskolen Bauhaus (1919-1933)
2. Undersøg: Skriv, alene eller i små grupper, en halv side om den valgte case og dens relation til gesamtkunstverket. Sæt jer godt ind i stoffet.
3. Præsenter: Lav en kort præsentation for resten af klassen.

På Kunsten

1. Walk and talk: Gå sammen to og to og gå en runde på museet - både indendørs og udendørs - læg godt mærke til detaljerne.
2. Sammenlign: Husk på de forskellige cases- hvor på Kunsten kan I se sammenhænge til måden, de fire cases brugte gesamtkunstverket?
3. Analyser: Lav individuelt en kort skriftlig analyse af Kunsten og Aaltos forskellige greb på arkitekturen. Hvorfor bliver det betegnet som et gesamtkunstwerk?

Efter besøget

1. Vælg: Skolen er på samme måde som Kunsten bygget af forskellige materialer. Vælg et af de materialer, der er brugt.
2. Tegn: Forestil dig, du er arkitekt og skal tegne møbler til skolen. Skitser et møbel eller en lampe lavet i netop det materiale du har valgt, og som passer til skolens arkitektur. Begrund dine valg.
3. Præsenter: Alle præsenterer kort deres designs.

Foto © af Lisette Hedegaard

Opgave 3: Lyset

“Hvad akustik er for en koncertsal, er lyset for et kunstmuseum”.

Sådan lød overskriften på arkitekternes forslag til Kunsten i 1958. Aalto arbejdede både i sine bygninger og lamper med at skabe den perfekte kombination af naturligt og elektrisk lys. Udstillingsrummene er oplyst af naturligt lys, hvor det er muligt, uden de direkte UV-stråler skader kunstværkerne. Dagslyset er suppleret med kunstige lyskilder.

Mange af udstillingssalene på Kunsten er navngivet efter lyset i lokalet.

Før besøget

1. Kig op: Gå en tur rundt på skolen og bemærk lamperne og lysindfaldet. Husk også at kigge op.
2. Beskriv: Noter, hvad der beskriver belysningen på skolen. Bliver der brugt direkte eller indirekte lys? Husk, form, farve og materiale.

På Kunsten

1. Kig op: Gå en tur på museet og holdt godt øje med lamperne og lyset.
2. Find: Her på siden er der tre forskellige udklip fra steder på Kunsten, hvor lyset er helt særligt. Se om du kan finde dem.
3. Beskriv: Noter, hvad der beskriver belysningen på Kunsten, og hvilke ligheder og forskelle den har i forhold til belysningen på skolen. Sørg for igen at komme omkring form, farve og materiale.

Efter besøget

1. Diskuter: Sæt jer sammen to og to og tal sammen om jeres beskrivelser.
2. Tegn: Skitser en lampe, som den ville se ud, hvis du skulle tegne belsningen på Kunsten. Begrund dine valg.
3. Byg: Form skellettet til din lampe i ståltråd og beklæd den med rispapir, toiletpapir eller noget andet halvtransperant papir.
4. Undersøg: Brug en lomme- eller cykellygte til at undersøge din lampe grundigt.

Opgave 4: Naturen

Aalto var inspireret af naturens organiske former, og i mange af hans tegninger kan man se tydelige henvisninger til elementer fra naturen. Overalt gentages de bløde og bølgende former, som venligt møder dig, når du træder ind i hans bygninger.

Før besøget

1. Vælg: Mange andre store navne har gennem tiden været inspireret af naturen, og brugt den mere eller mindre direkte i deres værker uanset genre. Vælg en af de tre cases nedenfor:
 - a. 'The Four Seasons' af Antonio Vivaldi (1725)
 - b. 'Casa Batllo' af Antoni Gaudi (1877)
 - c. 'Spiral Jetty' af Robert Smithson (1970)
2. Undersøg: Skriv, alene eller i små grupper, om den valgte case og dens relation til naturen. Sæt jer godt ind i stoffet.
3. Præsenter: Lav en kort præsentation for resten af klassen.

På Kunsten

1. Observer: Gå en tur rundt på museet og se grundigt på bygningen både indefra og udefra. Husk at lægge mærke til både detaljerne og helheden.
2. Argumenter: Beskriv og noter, hvor på museet, du mener, at Aalto er inspireret af naturen. Begrund dine svar.
3. Walk and talk: Gå sammen to og to og diskuter jeres svar.

Efter besøget

1. Sammenlign: Præsenter på klassen, hvad I hver især kan huske fra museumsbesøget.
2. Vælg: Hver elev vælger frit et værk, det må være arkitektur, musik, maleri, skulptur eller noget helt femte.
3. Analyser: Skriv en kort analyse af det valgte værk med hovedfokus på inspiration - hvad er værket inspireret af, og hvordan kan man se det?

Opgave 5: Perspektiv

Arkitektur starter som streger på et stykke papir eller en computer. Den færdige tegning af en bygning bliver grundlaget for konstruktionen af bygningen, og det er derfor vigtigt, at den todimensionelle gengivelse er til at forstå.

Selvom Aalto var en rigtig dygtig tegner, var det ofte hans første kone Aino, der stod for de mere tekniske tegninger. Aalto synes de var enormt kedelige.

Før besøget

1. På klassen: Gennemgå elementerne i en perspektivtegning: grundlinje, horisontlinje og forsvindingspunkt.

På Kunsten

1. Vælg: Gå en tur rundt på museet og vælg et sted du synes er spændende.
2. Tegn: Bestem et forsvindingspunkt, og tegn hvad du ser nedenfor.

Efter besøget

1. Præsenter: Alle præsenterer deres tegninger på klassen.
2. Perspektiver: Snak sammen om hvornår man bruger perspektivtegninger og find fotografier, malerier eller tegninger hvor du tydeligt kan se perspektivet.

